

Summer School in the Study of Old Books,

(Zadar; 2009)

Senada Dizdar

Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu
Odsjek za komparativnu književnost
i bibl otekarsvo
Sarajevo, Bosna i Hercegovina
senadadizdar@gmail.com

Proceedings/Summer School in the Study of Old Books, Zadar, Croatia, 28th September to 2nd October 2009, edited by Mirna Willer and Marijana Tomić; [translation into English & English language editor Jasenka Zajec]. – Zadar : Sveučilište, 2010. – 342 : ilustr ; 24 cm. - (Studije iz knjižnične i informacijske znanosti = Studies in library and information science ; knj. 1)

ISBN 978-953-7237-64-6

Summer School in the Study of Old Books, (Zadar, 28. septembar do 2. oktobar 2009.) bila je prva u nizu ljetnih škola koju je organizirao Odjel za knjižničarstvo Sveučilišta u Zadru na čelu s prof. dr. sc. Tatjanom Aparac Jelušić, te voditeljicom i glavnom organizatoricom *Ljetne škole* dr. sc. Mirnom Willer, vanredni prof.

Ljetna škola o staroj knjizi direktno je povezana s programom poslijediplomskog studija *Društvo znanja i prijenos informacija* Odjela za knjižničarstvo Sveučilišta u Zadru, u čijoj izvedbi su sudjelovali Sveučilište J. J. Strossmayer u Osijeku, Filozofski fakultet, Odsjek za informacijske znanosti, Sveučilište u Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo informacijsko znanost in knjigarstvo (Ljubljana, Slovenija), Sveučilište Rutgers, Sveučilišni odjel za komunikologiju, informacijske i knjižnične studije (New Brunswick, NJ, SAD), i Sveučilište u Kaliforniji, Los Angeles (UCLA), Sveučilišni odjel za edukaciju i informacijske studije.

Organiziranje ove ljetne škole nametnuto je potrebom (u Hrvatskoj, ali i u drugim europskim zemljama) za bibliografskom kontrolom i organizacijom, te upravljanjem zbirkama stare knjige, što je ponovno postalo jedno od središnjih zanimanja znanstvenika i stručnjaka iz baštinskih ustanova. Naime, u hrvatskim bibliotekama, arhivima, muzejima, ali i u samostanima, postoji veliki broj neobrađene stare građe, kao i cijelih neregistriranih i neobrađenih zbirki te vrste građe, te je aktualiziranje ove problematike bilo tim više potrebno.

Ljetna škola o staroj knjizi bila je namijenjena doktorantima i postdoktorantima iz područja historije knjige, bibliotečkih i informacijskih znanosti, arhivističkih i historijskih, te interdisciplinarnih studija o kulturnoj i znan-

stvenoj baštini, kao i univerzitetkom nastavnom osoblju, te stručnjacima i istraživačima u bibliotekama, arhivima i srodnim baštinskim ustanovama.

Kako u uvodu Zbornika radova sa ovoga skupa navode urednici, glavni je cilj *Ljetne škole o staroj knjizi* da se doprinese poznavanju i razumijevanju najnovijih dostignuća u teoriji i rezultatima istraživanja u područjima: povijesne metode i epistemologija - nova kulturna povijest, pozicioniranje bibliografskih istraživanja prema arhivističkim, stara knjiga kao predmet istraživanja i bibliografija, organizacija bibliografskih informacija i novi konceptualni modeli bibliografskih i autoriziranih podataka te opisa na razini zbirke, zaštita i očuvanje stare građe te odnos prema arhivističkom kontekstu, analiza teksta stare knjige, upravljanje zbirkama stare knjige primjenom suvremenih postupaka digitalizacije i upoznavanje sa savremenom tehnologijom i metodologijom restauracije rukopisne građe.

Ljetna škola o staroj knjizi bila je koncipirana kao kombinacija predavanja i grupnog rada s polaznicima, uz jednu radionicu i prezentaciju, dok je rezultat tih aktivnosti Zbornik radova podijeljen u pet tematskih jedinica.

Dva od tri rada publicirana u prvoj tematskoj jedinici naslovljenoj sa *Nova kulturna historija* bave se manuskriptima, pri čemu se prvi rad, *Rukopisi i prošlost u rano srednjovjekovnoj Europi na primjeru laika i dokument*, autora W. C. Browna (SAD), bavi manuskriptima iz perioda Franačke Europe. U radu se govori o problemima sa kojima se susreću istraživači arhivskih dokumenta europskog ranog srednjeg vijeka. Autor polazi od teze da oslanjanje na objavljena izdanja može dovesti do zabune, te da je te dokumente potrebno proučavati u obliku u kojem su bili prepisivani u izvorne rukopise. U radu se posebno istražuje pitanje - na koje načine i u kojoj mjeri su laici i svećenstvo u srednjem vijeku koristili te dokumente. Drugi rad iz ove tematske cjeline, naslovljen sa *Stari rukopisi u Zadru: stanje i nedoumice oko načina objavljivanja*, autora M. Lončara (Hrvatska), u potpunosti odražava samu temu rada. U kojem su objašnjene historijske okolnosti pojave starih rukopisa u Zadru, te načini njihovog razvrstavanja, kao i uloga osoba koje su ih naručivale i stvarale. Otvoreno je i pitanje transkripcije latinskih notarskih zapisa, osobito problemi vezani za rješavanje kratica i razlika između antičkog i srednjovjekovnog pisanja. Treći rad iz tematske jedinice *Nova kulturna historija* je *Skriveni autor: pojava autorskog „ja“ na ranonovovjekovnim tiskanim naslovnica*, autora Z. Velagića (Hrvatska), koji istražuje probleme vezane za poimanje autorstva popularnih vjerskih djela štampanih tokom 18. stoljeća.

Druga tematska cjelina sadržava šest radova okupljenih oko teme **Istraživanja stare knjige i bibliografije**. Prvi rad, naslovljen sa *Knjižna baština u europskim i hrvatskim knjižnicama* autorice D. Sečić (Hrvatska), da je sažet pregled razvoja bibliotečnih fondova u Europi od vremena humanizma do današnjih dana, sa posebnim osvrtom na dragocjene fondove koje posjeduju hrvatske biblioteke. Dodatna vrijednost ovoga članka u tome je što navodi sve mrežne stranice svake važnije biblioteke ili projekta vezanih uz historiju knjige i spomeničkih biblioteka. U drugom radu ove tematske cjeline pod nazivom *Upotraži za našom pisanom baštinom: izazovi, perspektive, pitanja*, autora E. Renharta (Austrija), daje se stanje mnogih zbirki rukopisne građe u zemljama istočne i jugoistočne Europe. Rad je utemeljen na iskustvima rada u bibliotekama od Armenije i Rumunije, preko Hrvatske, Makedonije, do Albanije, a opisuje postanak stvaranja pristupa pretežno nepoznatim zbirkama, te se bavi pitanjima digitalizacije, zaštite, katalogizacije i znanstvenog istraživanja te vrste građe. U sklopu ove tematske cjeline je i rad J. Lakuš (Hrvatska) pod naslovom *Stare knjige, bibliografija i njezine istraživačke mogućnosti*, pri čemu to mogu biti i ključne riječi kojima je sam rad indeksiran, te je to ujedno i njegov sadržaj.

Nadalje, prof. E. Netchine (Francuska), u radu *Knjižarski katalozi u zbirci Nacionalne knjižnice Francuske u Parizu: znanstveni opis zbirke efemerne građe* predstavila je bibliografiju izdavačkih kataloga štampanih između 1473. i 1810. godine. Slijedi mu rad zanimljivog naziva *Tko je bio vlasnik ove knjige?: proučavanje porijekla knjiga u europskim razmjerama*, D. Shawa (VB), na temu elektronskih baza podataka imena, osoba i institucija zabilježenih kao bivši vlasnici. Rad M. Tomić (Hrvatska) *Podaci o povijesti primjeraka u hrvatskim katalogima stare i rijetke građe*, posljednji u ovoj cjelini, daje stanje u katalogizaciji starih i rijetkih knjiga u hrvatskim bibliotekama, te kratku historiju zbirke stare i rijetke građe u baštinskim ustanovama.

Treća tematska cjelina okuplja radove koji naglašavaju **Nove konceptulane modele za organizaciju informacija**. Ova tematska cjelina počinje radom prof. G. Dunsire (VB), *RDA - (Resource Description and Access) i njegova primjena na stare knjige, rukopise i njihove digitalne surogate*. Rad navodi osnovne pojmove RDA, novih smjernica za određivanje sadržaja bibliografskih zapisa, kao i FRBRa (*Functional Requirements for Bibliographical Records*) modela za strukturu bibliografskih zapisa, te njihove međusobne usklađenosti. Slijedi rad M. Willer (Hrvatska) o konceptualnom modelu za autorizirane podatke FRAD (*Functional Requirements for Authority data*). Na tu temu nadovezao se i rad C. Fabian (Njemačka) *Novi konceptualni model za organizaciju informacija autoriziranih podataka u europskom kontekstu*, u kojem se, na osnovu opisa Tezaurusa Konzorcija europskih znan-

stvenih biblioteka (CERL Thesaurus), prikazuje izgradnja datoteke autoriziranih podataka za stare štampane knjige.

Konzervacija i očuvanje pisane kulturne baštine naslov je četvrte tematske cjeline Zbornika, sa dva priloga. Prvi je rad A. J. Gillilanda (SAD) *Razvoj teorije i prakse istraživanja o zaštiti i pristupu arhivskom građivu u digitalnom svijetu*, u kome se identificiraju neka od glavnih područja promjena koja su utjecala na arhive i njihov sadržaj; te se daje pregled zbivanja u odnosu na ključne tradicionalne arhivističke ideje i načela u *novom svijetu*. Zatim se u tekstu raspravlja o nekim od glavnih područja savremenih istraživanja u arhivističkim studijima, te se identificiraju područja daljnjih istraživanja u svrhu buduće podrške arhivima i arhivskoj praksi. Slijedi rad D. Hasenay, M. Kr talić i I. Gobić-Vitolović (Hrvatska) *Zaštita i konzervacija starih knjiga*, u kojem se daje pregled osnovne problematike zaštite i konzervacije starih knjiga kroz najvažnija pitanja i znanja potrebna za njihovo sistematsko i sveobuhvatno razumijevanje.

I na kraju, petu tematsku cjelina naslovljenu sa **Upravljanje zbirkama stare knjige**, predstavlja rad Laile Miletić-Vejzović (SAD) *Upravljanje zbirkama posebne vrste građe s naglaskom na projekte digitalizacije*. Glavna svrha ovoga rada je propitivanje uloge i upravljanje zbirkama posebne vrste građe u savremenom univerzitetskom okruženju, zatim prezentacija uvoda u načela i praksu upravljanja zbirkama posebne vrste građe, s naglaskom na ciljeve digitalizacije, kriterije digitalizacije, te upravljanje digitalnim dobrima. Osobita vrijednost ovoga rada je što se insistira na ugradnji metapodataka u digitalne objekte, jer sama digitalizacija bez metapodataka ne može opstati, tako da dobre digitalne zbirke moraju uključivati opisne metapodatke za pretraživanje, izgrađene u skladu sa dobrim praksama i dostupnim standardima.

U zaključku ističemo da je ovo zbornik usko specijaliziranih radova, koji baca novo svjetlo na problematiku stare i rukopisne knjige u novom okruženju. On predstavlja vrijedan doprinos tematici stare knjige, pa ga preporučujemo ne samo za čitanje, nego i kao vrijednu literaturu za nastavne planove i programe škola i studija bibliotekarstva.

**

Doc. dr. Senada Dizdar (Sarajevo, 1959) studirala na Odsjeku za opštu književnost i bibliotekarstvo na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, na kojem je magistrirala i doktorirala 2007. godine. Organizirala je i pokrenula znanstveni postdiplomski studij iz bibliotekarstva 2008. godine, a 2009 u saradnji s Odsjekom za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, implementirala digitalni repozitorij pod nazivom BISER (Bibliotečki Sarajevski Elektronski Repozitorij). Boravila je na studijskim usavršavanjima u Austriji (2000.) i Hrvatskoj (2009.). Područje znanstvenog i stručnog interesa Senade Dizdar su

sistemi za organizaciju znanja, metapodaci, informacijska pismenost i školske biblioteke. Objavila je niz priloga iz oblasti bibliotekarstva (**The Future of Information Sciences: INFUTURE** Bibliotekarstvo, Pismo, Bosnica...). Sa referatima učestvovala na međunarodnim, regionalnim i domaćim naučnim skupovima (**The Future of Information Sciences: INFUTURE**, SEEDI International Conference, Savjetovanje Reforma visokog obrazovanja, Proljetna škola školskih knjižničara Hrvatske, BAM...). Priredila knjige: Slovo o Maku i Makovo slovo (sa M. Dizdarom), Sarajevo, Fondacija "Mak Dizdar", 2008. Objavila knjigu *Od podatka do metapodatka*, 2011. godine.

*

Senada Dizdar, PhD (Sarajevo, 1959) studied at the Department of Comparative Literatures and Librarianship at Faculty of Philosophy in Sarajevo, where she got her master degree and passed Ph. D. final in 2007. She organized and started scientific postgraduated study from librarianship in 2008 and implemented digital repository under the title BISOER (Bibliotečki Sarajevski Elektronski

repozitorij, Library Sarajevo's Electronic Repository) in cooperation with the Department for Information Sciences of Faculty of Philosophy in Zagreb in 2009. She updated her skills during the university staff development in Austria (2000) and in Croatia (2009). The systems for organization of knowledge, metadata, information literacy and school libraries are the spheres of Senada Dizdar's scientific orientations. She made public numerous papers from librarianship (**The Future of Information Sciences : INFUTURE** Bibliotekarstvo, Pismo, Bosniaca...). She participated in the international, regional and internal symposiums (**The Future of Information Sciences: INFUTURE**, SEEDI International Conference, Conference on Higher Education Reforming in Accordance with Bologna Principles, Spring School on School Library Assistants of Croatia, BAM...). She edited the following books: *Slovo o Maku and Makovo slovo* (with M. Dizdar), Sarajevo, The Mak Dizdar Foundation, 2008. In 2011, she edited book *Od podatka do metapodatka* (From data to metadata).

●